

Bryssel 4.1.2019
COM(2018) 848 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**toisen Euroopan unionin täytäntöönpanosuunnitelman tarkistamisesta ja
päivittämisestä pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan asetuksen (EY) N:o 850/2004 8
artiklan 4 kohdan mukaisesti**

{SWD(2018) 495 final}

1. JOHDANTO

Pysyviä orgaanisia yhdisteitä (POP-yhdisteitä)¹ koskeva Tukholman yleissopimus hyväksyttiin toukokuussa 2001 YK:n ympäristöohjelman (UNEP) puitteissa. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot² ovat yleissopimuksen³ osapuolia, ja sen määräykset on pantu täytäntöön unionin lainsäädännössä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 850/2004⁴ (POP-yhdisteitä koskeva asetus).

Tukholman yleissopimuksen 7 artikla edellyttää, että kukin osapuoli

- a) kehittää suunnitelman tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteidensa täytäntöönpanoa varten ja pyrkii soveltamaan sitä;
- b) toimittaa täytäntöönpanosuunnitelmansa sopimuspuolten konferenssille kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona tämä yleissopimus tulee sen osalta voimaan;
- c) arvioi ja saattaa täytäntöönpanosuunnitelmansa ajan tasalle tarvittaessa säännöllisin väliajoin ja osapuolten konferenssin päätöksen mukaisella tavalla.

Ensimmäinen EU:n täytäntöönpanosuunnitelma, jonka otsikko oli ”Yhteisön täytäntöönpanosuunnitelma”, laadittiin vuonna 2007 (SEC (2007) 341)⁵. Tätä suunnitelmaa päivitettiin myöhemmin ”Unionin täytäntöönpanosuunnitelmalla” vuonna 2014 (COM (2014) 306 final). Toisen täytäntöönpanosuunnitelman tarkistaminen ja päivittäminen on tullut tarpeelliseksi, jotta siinä voidaan ottaa huomioon 1) Tukholman yleissopimukseen sisällytetyt uudet pysyvät orgaaniset yhdisteet ja 2) alalla tapahtunut tekninen ja lainsäädännöllinen kehitys.

Uusi täytäntöönpanosuunnitelma on laadittu jäsenvaltioiden toimivaltaisista viranomaisista, teollisuudesta, ympäristöjärjestöistä ja suurta yleisöä kuullen.

Täytäntöönpanosuunnitelma toimitetaan Tukholman yleissopimuksen sihteeristölle niiden velvoitteiden mukaisesti, jotka Euroopan unionilla sopimuspuolena on.

2. PYSYVÄT ORGAANISET YHDISTEET (POP-YHDISTEET)

POP-yhdisteet ovat kemiallisia aineita, jotka ovat ympäristössä pysyviä ja biokertyviä. Lisäksi ne voivat aiheuttaa ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvia huomattavia haitallisia vaikutuksia. Nämä yhdisteet kulkeutuvat kansainvälisten rajojen ylitse kauas lähteistään, ja niitä voi kertyä jopa alueille, joilla niitä ei ole käytetty tai valmistettu koskaan. POP-yhdisteet ovat vaaraksi ympäristölle ja ihmisten terveydelle kaikkialla maailmassa. Arktiset alueet, Baltia ja Alpit ovat esimerkkejä POP-yhdisteiden nieluista EU:ssa. Kansainväliset toimet on katsottu tarpeellisiksi, jotta näiden yhdisteiden tuotantoa, käyttöä ja päästöjä voidaan vähentää ja jotta ne voidaan poistaa. Aineet, jotka sisältävät POP-yhdisteitä koskeviin kansainvälisiin säädöksiin, on lueteltu taulukossa 1.

¹ http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_en.pdf

² Yksi EU:n jäsenvaltio (Italia) ei ole vielä ratifioinut yleissopimusta.

³ Neuvoston päätös, tehty 14 päivänä lokakuuta 2004, pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan Tukholman yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan yhteisön puolesta (2006/507/EY) (EUVL L 209, 31.7.2006, s. 1).

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 850/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä ja direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 7).

⁵ http://ec.europa.eu/environment/pops/pdf/sec_2007_341.pdf

3. POP-YHDISTEITÄ KOSKEVAT KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

3.1. POP-yhdisteitä koskeva UNECE:n pöytäkirja⁶

Valtiosta toiseen tapahtuvaa ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskevaan yleissopimukseen (CLTRAP-yleissopimus) liittyvä POP-yhdisteitä koskeva UNECE:n pöytäkirja, jäljempänä 'POPs-pöytäkirja', hyväksyttiin 24. kesäkuuta 1998 Aarhusissa Tanskassa. Pöytäkirjassa on tällä hetkellä luettelo 16 aineesta, joihin kuuluu 11 torjunta-ainetta, kaksi teollisuuskemikaalia ja kolme tahatonta sivutuotetta. Tärkein tavoite on poistaa näiden POP-yhdisteiden vapautuminen, päästöt ja häviöt kokonaan.

Pöytäkirjassa kielletään lueteltujen kemikaalien tuotanto ja käyttö joko välittömästi tai myöhemmin. Lisäksi pöytäkirjassa on määräyksiä näistä kemikaaleista koostuvan tai niitä sisältävän jätteen käsittelystä. Pöytäkirja velvoittaa osapuolet vähentämään dioksiinien, furaanien, polysyklisen aromaattisten hiilivetyjen (PAH-yhdisteiden) ja heksaklooribentseenin päästöjä, ja siinä asetetaan myös tietyt päästöraja-arvot kunnallisen, vaarallisen ja sairaalajätteen polttamiselle.

3.2. Tukholman yleissopimus

POP-yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus hyväksyttiin vuonna 2001, ja se tuli voimaan vuonna 2004. Sillä edistetään alustavaa 12 POP-yhdisteen ryhmää koskevia maailmanlaajuisia toimia, joiden tavoitteena on suojella ihmisten terveyttä ja ympäristöä POP-yhdisteiltä. Lisäksi yleissopimuksessa edellytetään, että osapuolet ryhtyvät toimiin, joilla poistetaan POP-yhdisteiden vapautuminen ympäristöön tai vähennetään sitä. Yleissopimuksessa tuodaan esiin erityisesti ennalta varautuminen, joka sisältyy ympäristöä ja kehitystä koskevan Rion julistuksen (1992) 15. periaatteeseen. Tämä periaate pannaan täytäntöön yleissopimuksen 8 artiklalla, jossa määrätään kemikaalien lisäämistä Tukholman yleissopimukseen koskevat säännöt.

Tukholman yleissopimuksen A liitteessä on tällä hetkellä lueteltu 22 kemikaalia, joiden tuotanto ja käyttö on kielletty yleisiä tai erityisiä vapautuksia lukuun ottamatta. Lisäksi DDT:n, monissa kehitysmaissa yhä käytettävän torjunta-aineen, tuotantoa ja käyttöä säännellään ankarasti Tukholman yleissopimuksen B liitteen mukaisesti. Vapautuksia ja hyväksytyjä käyttöjä on määrätty myös perfluoro-oktaanisulfonaatille (PFOS), sen suoloille ja perfluoro-oktaanisulfonyylifluoridille (PFOSF).

Yleisten vapautusten perusteella sallitaan käyttö laboratoriotutkimuksissa, vertailustandardeina ja tahattomina vierasainejääminä tuotteissa ja tavaroissa. Vapautus koskee myös POP-yhdisteitä sisältäviä tavaroita, jotka on valmistettu tai jotka ovat olleet käytössä jo ennen tämän veloitteen voimaantuloa, kunhan osapuolet toimittavat tietoa näiden tavaroiden käytöistä ja niitä koskevan kansallisen jätteenkäsittelysuunnitelman Tukholman yleissopimuksen sihteeristölle.

C liitteessä lueteltujen tahattomien sivutuotteiden (dioksiinien, furaanien, PCB-yhdisteiden, pentaklooribentseenin, heksaklooribentseenin ja joulukuusta 2016 alkaen myös polykloorattujen naftaleenien) vapautumista on vähennettävä jatkuvasti, ja lopullisena tavoitteena on niiden täydellinen hävittäminen, mikäli mahdollista. C liitteen mukaan osapuolten on edistettävä ja toimintasuunnitelmansa mukaisesti vaadittava parhaan käytettävissä olevan tekniikan soveltamista uusiin päästölähteisiin, jotka kuuluvat Tukholman yleissopimuksen C liitteen II ja III osassa mainittuihin keskeisiin päästölähdetyyppeihin.

⁶ Valtiosta toiseen tapahtuvaa ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskevaan vuoden 1979 yleissopimukseen liittyvä pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission (UNECE) pöytäkirja http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm

Tukholman yleissopimuksessa määrätään myös POP-yhdisteistä koostuvien tai niitä sisältävien varastojen tunnistamisesta ja turvallisesta käsittelystä. POP-yhdisteitä sisältävä, niistä koostuva tai niiden saastuttama jäte on hävitettävä siten, että POP-pitoisuus tuhoaan tai muutetaan palautumattomasti siten, että POP-yhdisteiden ominaisuuksia ei enää ole. Jos tämä ei ole ympäristön kannalta suositeltava vaihtoehto tai jos POP-pitoisuus on pieni, jäte on hävitettävä muulla ympäristön kannalta asianmukaisella tavalla. Jätehuoltotoimet, jotka voivat johtaa POP-yhdisteiden hyödyntämiseen tai uudelleenkäyttöön, ovat nimenomaisesti kiellettyjä. Jätteiden siirtojen osalta on otettava huomioon asiaa koskevat kansainväliset säännöt, standardit ja ohjeet, kuten vaarallisten jätteiden maanrajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus vuodelta 1989.

Taulukko 1 Yhteenvedo kansainvälisesti säännellyistä POP-yhdisteistä; Tukholman yleissopimuksen mukaiset uudet (vuonna 2009 lisätyt) POP-yhdisteet on korostettu harmaalla

Aine	CAS	Lueteltu Tukholman yleissopimuksessa	Lueteltu UNECE:n pöytäkirjassa	Lueteltu EU:n POP-asetuksessa
Tarkoituksellisesti tuotetut POP-yhdisteet				
Aldriini	309-00-2	A liite	kyllä	kyllä
Klordaani	57-74-9	A liite	kyllä	kyllä
Klordekoni	143-50-0	A liite	kyllä	kyllä
Dioldriini	60-57-1	A liite	kyllä	kyllä
Endosulfaani	959-98-8 33213-65-9 115-29-7 1031-07-8	A liite	ei	kyllä
Endriini	72-20-8	A liite	kyllä	kyllä
Heptakloori	76-44-8	A liite	kyllä	kyllä
Heksabromibifenyylit (HBB)	36355-01-8	A liite	kyllä	kyllä
Heksabromisykloodekaani (HBCDD)	25637-99-4 3194-55-6	A liite	ei	kyllä
Heksabromidifenyyleetterit ja heptabromidifenyyleetterit	68631-49-2 207122-15-4 446255-22-7 207122-16-5 ja muut	A liite	kyllä	kyllä
Heksaklooribentseeni (HCB)	118-74-1	A liite	kyllä	kyllä
Alfa-heksakloorisykloheksaani*	319-84-6	A liite	kyllä: Heksakloorisykloheksaanit (HCH; CAS: 608-73-1 ⁷), myös lindaani (CAS: 58-89-9)	Kyllä (kaikki isomeerit, myös lindaanissa oleva gamma-HCH)
Beeta-heksakloorisykloheksaani*	319-85-7	A liite		
Lindaani*	58-89-9	A liite		
Mireksi	2385-85-5	A liite	kyllä	kyllä
Pentaklooribentseeni	608-93-5	A liite	kyllä	kyllä
Pentakloorifenoli (PCP)	87-86-5	A liite	ei	ei
Polyklooratut bifenyylit (PCB)	Kaikilla PCB-yhdisteillä ja niiden seoksilla on eri CAS-numero.	A liite	kyllä	kyllä

⁷ Tämä CAS-numero kattaa alfa-, beeta-, gamma-, delta- ja epsilon-HCH:n isomeeriseoksen.

Aine	CAS	Lueteltu Tukholman yleissopimuksessa	Lueteltu UNECE:n pöytäkirjassa	Lueteltu EU:n POP-asetuksessa
Tetrabromidifenyylieetteri ja pentabromidifenyylieetteri	5436-43-1 60348-60-9 ja muut	A liite	kyllä	kyllä
Toksafeeni	8001-35-2	A liite	kyllä	kyllä
DDT	50-29-3	B liite	kyllä	kyllä
Perfluoro-oktaanisulfonihappo, sen suolat ja perfluoro-oktaanisulfonyylifluoridi (PFOS)	1763-23-1 s, 307-35-7 ja muut	B liite	kyllä	kyllä
Lyhytketjuiset klooratut parafiinit	85535-84-8	arvioitavana	kyllä	kyllä
HCBD – heksaklooributadieeni	87-68-3	A liite	kyllä	kyllä
PCN – polyklooratut naftaleenit	Kaikilla PCN-yhdisteillä ja niiden seoksilla on eri CAS-numero.	A liite	kyllä	kyllä
Tahattomasti syntyneet POP-yhdisteet				
Polyklooratut dibentso-para-dioksiinit (PCDD)	1746-01-6	C liite	kyllä	kyllä
Polyklooratut dibentsofuraanit (PCDF)	1746-01-6	C liite	kyllä	
Heksaklooribentseeni (HCB)	118-74-1	C liite	kyllä	kyllä
Pentaklooribentseeni	608-93-5	C liite	kyllä	kyllä
Polyklooratut bifenyylit (PCB:t)	Kaikilla PCB-yhdisteillä ja niiden seoksilla on eri CAS-numero.	C liite	kyllä	kyllä
PCN – polyklooratut naftaleenit	Kaikilla PCN-yhdisteillä ja niiden seoksilla on eri CAS-numero.	C liite	kyllä	ei
Polysykliset aromaattiset hiilivedyt (PAH-yhdisteet)	207-08-9 ja muut	ei	kyllä	kyllä

* Lindaani, alfa- ja beetaheksakloorisykloheksaani sekä klordekoni ja heksabromibifenyylit ovat uusia POP-yhdisteitä Tukholman yleissopimuksessa, mutta ne ovat sisältyneet jo aiemmin UNECE:n pöytäkirjaan ja EU:n POP-asetukseen.

4. POP-YHDISTEITÄ KOSKEVAN UNIONIN TÄYTÄNTÖÖNPANOSUUNNITELMAN TARKOITUS

Tukholman yleissopimuksessa kaikille sopimuspuolille asetetaan velvoite kehittää suunnitelma tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteidensa täytäntöönpanoa varten ja pyrkiä soveltamaan sitä. Unionin osalta tämä velvoite on ilmaistu pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan asetuksen (EY) N:o 850/2004 8 artiklassa. Siksi unioni laati vuonna 2007 POP-yhdisteitä koskevan täytäntöönpanosuunnitelman, joka koskee myös UNECE:n pöytäkirjaan kuuluvia aineita⁸.

⁸ SEC (2007) 341.

Täytäntöönpanosuunnitelman yleisenä tarkoituksena on paitsi täyttää lakisääteiset velvoitteet myös arvioida toteutettuja toimia sekä suunnitella strategia ja toimintasuunnitelma unionin muille toimille, jotka liittyvät Tukholman yleissopimukseen ja/tai UNECE:n pöytäkirjaan sisältyviin POP-yhdisteisiin.

Unionin täytäntöönpanosuunnitelmalla pyritään siis

- arvioimaan unionin nykyiset POP-yhdisteisiin liittyvät toimet
- arvioimaan niiden tehokkuus ja riittävyys Tukholman yleissopimuksen velvoitteiden täyttämiseen nähden
- määrittämään unionin lisätoimien tarve
- laatimaan suunnitelma muiden toimien täytäntöönpanosta
- määrittämään ja vahvistamaan yhteyksiä ja mahdollisia synergiaetuja POP-yhdisteiden hallinnan ja muiden ympäristöpoliittisten toimien ja politiikanalojen välillä ja
- jakamaan tietoa POP-yhdisteistä ja niiden valvontatoimista.

5. YHTEENVETO LIITTEENÄ OLEVASTA VALMISTELUASIAKIRJASTA

Komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään kolmas unionin täytäntöönpanosuunnitelma Tukholman yleissopimuksessa vaaditun mukaisesti. Toisen täytäntöönpanosuunnitelman tarkistaminen ja päivittäminen koski uusien pysyvien orgaanisten yhdisteiden lisäämistä Tukholman yleissopimukseen ja alalla tapahtunutta teknistä ja lainsäädännöllistä kehitystä.

Johdanto-osassa esitetään yleiskatsaus kansainvälisestä lainsäädäntökehiksestä, jossa POP-asetusta sovelletaan, sekä yhteenveto UNECE:n pöytäkirjasta ja Tukholman yleissopimuksesta.

Luvussa 2 esitetään tilannekatsaus siitä, miten EU on täyttänyt velvoitteensa edellä mainittujen kansainvälisten puitteiden osapuolena. Siinä kuvataan asiaa koskeva nykyinen EU-lainsäädäntö sekä täytäntöönpanoa tukevat rahoitusvälineet.

EU on hyväksynyt ja toteuttaa useita sellaisia POP-yhdisteitä koskevia lainsäädäntötoimia, joissa otetaan huomioon sekä Tukholman yleissopimuksen että UNECE:n pöytäkirjan tavoitteet. Tärkein säädös on pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettu asetus (EY) N:o 850/2004, joka tuli voimaan 20. toukokuuta 2004. POP-asetusta on muutettu monta kertaa; siihen on lisätty uusia aineita ja määritetty jätteelle pitoisuusrajoja.

Muu kemikaalilainsäädäntö täydentää POP-asetusta Tukholman yleissopimuksen ja UNECE:n pöytäkirjan mukaisten velvoitteidensa täyttämiseksi. Näin varmistetaan, että POP-yhdisteiden vientikieltoa noudatetaan, että sallitut tuonnit ja viennit ovat Tukholman yleissopimuksen sääntöjen mukaisia ja että POP-yhdisteet kerätään ja tuhotaan palauttamattomasti ja estetään POP-ominaisuuksia sisältävien kemikaalien tuotanto tai markkinointi.

POP-yhdisteiden esiintymistä elintarvikkeissa, rehussa ja ympäristössä valvotaan erilaisilla säädöksillä ja monien toimintaohjelmien yhteydessä. Euroopan päästörekisteri (E-PRTR) parantaa ympäristötietojen julkista saatavuutta. Rekisterissä on 91 pilaavaa ainetta ja 65 taloudellista toimea, ja sen avulla pannaan täytäntöön monia pilaavia aineita, myös POP-yhdisteitä, koskevia raja-arvoja.

IPChem-nimisen kemikaalien seurantafoorumin tavoitteena on helpottaa myös POP-yhdisteitä koskevien seurantatietojen saatavuutta. Siihen kootaan seuranta-aineistoja moduuleiksi, jotka ovat julkisesti käytettävissä. IPChem on arvokas tiedonlähde tutkijoille, ja sen avulla voi tehdä ristiviittauksia erilaisiin aineistoihin nopeasti ja helposti.

Lisäksi unionissa on joukko rahoitusvälineitä, joista annetaan rahoitusta Tukholman yleissopimuksen täytäntöönpanoon unionissa ja kansainvälisellä tasolla sekä tuetaan POP-yhdisteiden kannalta tärkeiden asioiden tutkimusta. Unioni antaa rahoitusta myös kansainvälisiin välineisiin sekä yleissopimuksen sihteeristön tukemiseen.

Luvussa 3 esitetään kokonaisarviointi POP-yhdisteistä Euroopan unionissa. Arvioinnissa käsitellään niiden tuotantoa, käyttöä, markkinoille saattamista sekä nykyisiä varastoja ja jätevirran kontaminoitumista. Tämä luku perustuu enimmäkseen jäsenvaltioiden laatimiin raportteihin ja täytäntöönpanosuunnitelmiin.

Luvussa 4 esitetään tarkka analyysi jokaisesta Tukholman yleissopimuksen mukaisesta velvoitteesta, joka vaikuttaa siihen, miten POP-yhdisteitä käsitellään EU:ssa. Analyysin lisäksi komissio määrittää 25 teknistä toimea, joilla parannetaan Tukholman yleissopimuksen mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanoa EU:ssa.

Luvuissa 3 ja 4 osoitetaan, että Tukholman yleissopimuksessa tai UNECE:n pöytäkirjassa lueteltujen ja ennen vuotta 2008 POP-asetuksella EU:ssa säänneltyjen aineiden (vanhat POP-yhdisteet) käyttöä on vähennetty EU:ssa asteittain. Vanhoja POP-yhdisteitä käytetään enää vain niissä tavaroissa, jotka oli tuotettu ja saatettu markkinoille ennen POP-asetuksen voimaantuloa, ja tutkimuksessa vertailustandardeina. Nämä viimeiset käyttötarkoitukset kuuluvat Tukholman yleissopimuksen ja POP-asetuksen nojalla myönnettyjen yleisten vapautusten piiriin.

Tukholman yleissopimukseen tai UNECE:n pöytäkirjaan vuosina 2009–2015 sisällytetyt uudet POP-yhdisteet lisättiin myöhemmin myös POP-asetukseen. EU:ssa nämä aineet oli jo kielletty tai niitä säänneltiin ankarasti ennen niiden sisällyttämistä yleissopimukseen. POP-asetuksen uusien muutosten myötä tietyt rajoituksia tiukennettiin uusien kansainvälisten sitoumusten mukaisesti.

Joihinkin EU:n jäsenvaltioihin on tuotu POP-yhdisteitä sisältävää jätettä (esimerkiksi vanhentuneita torjunta-aineita tai kontaminoituneita laitteita) hävittämistä ja tuhoamista varten. Tällainen tuonti on peräisin EU:sta ja EU:n ulkopuolisista maista, joissa ei ole tällaisen jätteen asianmukaiseen hävittämiseen tarvittavaa riittävän kehittyntä teknologiaa. Tuonnissa on noudatettu Tukholman yleissopimuksen määräyksiä, ja se on osaltaan vähentänyt POP-yhdisteitä EU:ssa ja koko maailmassa.

POP-yhdisteitä ei viety EU:n ulkopuolelle juuri lainkaan. Vain muutama kilo lindaania on viety yhdestä jäsenvaltiosta vapautusperusteella ”tutkimuksessa käytettävä vertailustandardi”.

Muutamassa jäsenvaltiossa oli vielä varastoissa POP-yhdisteitä sisältäviä vanhentuneita torjunta-aineita, joiden tuotanto, käyttö ja markkinoille saattaminen on nyt ankarasti kielletty POP-asetuksen nojalla. Näissä varastoissa on alle 50 000 tonnia aineita, ja POP-yhdisteitä niissä arvioidaan olevan 2 000–9 000 tonnia.

Tukholman yleissopimuksen mukainen velvoite eliminoida polykloorattujen bifenyyliden (PCB-yhdisteiden) käyttö laitteissa vuoteen 2025 mennessä on osittain huomioitu polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyylien käsittelystä annetussa neuvoston direktiivissä 96/59/EY, jonka mukaan jäsenvaltioiden on perustettava rekisterit laitteille, jotka sisältävät yli viisi kuutiodesimetriä PCB-yhdisteitä, ja varmistettava, että rekistereissä olevat PCB-yhdisteitä sisältävät laitteet oli dekontaminoitu tai hävitetty 31.12.2010

mennessä. Direktiivin 96/59/EY mukaisesti kaikki jäsenvaltiot laativat inventaariot PCB-yhdisteitä sisältävistä laitteista ja toimintasuunnitelmat niiden hävittämisestä ja keräämisestä.

Vuonna 2011 tehdyssä kyselyssä ja vuonna 2014 tehdyssä arvioinnissa todettiin, että EU:ssa oli edistytty hyvin PCB-yhdisteitä sisältävien laitteiden yksilöinnissä ja PCB-jätteen hävittämisessä. Jotkin jäsenvaltiot olivat jo melkein saavuttaneet vuoteen 2010 asetetun tavoitteen. Useimmat jäsenvaltiot eivät kuitenkaan olleet päässeet PCB-yhdisteillä kontaminoituneiden nesteiden ja laitteiden dekontaminaatiota tai hävittämistä 31.12.2010 mennessä koskevaan tavoitteeseen. Niinpä PCB-yhdisteillä kontaminoituneiden nesteiden yksilöintiin, poistamiseen ja hävittämiseen liittyvä työ jatkui vuoden 2010 jälkeen.

Polybromattuja difenyyliettereitä (PBDE) tetraBDE, pentaBDE, heksaBDE ja heptaBDE tuotettiin ja käytettiin unionissa palonsuoja-aineina 1990-luvun loppuun saakka, ja niiden käyttöä jatkettiin myös jonkin aikaa tämän jälkeen tietyissä tavaroissa, erityisesti sähkö- ja elektroniikkalaitteissa käytettävissä muoveissa. Vaikka niiden tuotantoa ja käyttöä on sääntelytoimien vuoksi asteittain vähennetty ja niitä on korvattu dekaBDE:llä, ne ovat edelleen EU:ssa haaste, koska niitä on sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa.

On merkkejä siitä, että vain muutamissa täysimittaisissa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (SER-romun) kierrätyslaitoksissa erotellaan PBDE-yhdisteitä sisältävät muovit EU:n lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Siksi on jossain määrin epäselvää, onko EU:n kierrätyslaitosten kapasiteetti erotella PBDE-yhdisteitä sisältävät muovit muista muoveista riittävä siihen, että suurin osa PBDE-yhdisteitä sisältävästä muovista saataisiin erotettua jätevirrasta. Tietojen mukaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta talteenotetun ja PBDE-yhdisteitä sisältävän muovin virtaa ei tällä hetkellä valvota asianmukaisesti EU:n kierrätystoimissa.

Perfluoro-oktaanisulfonihapon, sen suolojen ja perfluoro-oktaanisulfonyylifluoridin tuotantoa, markkinoille saattamista ja käyttöä säännellään POP-asetuksella. Useimmissa käyttötarkoituksissa ne on kielletty, mutta POP-asetuksen nojalla myönnetään joitakin vapautuksia. Vapautuksia on kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin Tukholman yleissopimuksessa, koska monissa käyttötarkoituksissa aineille on vaihtoehtoja. Vapautuksia arvioidaan säännöllisesti, ja niiden käyttö vähenee ajan myötä.

Heksabromisyklododekaani on bromattu palonsuoja-aine, ja sitä on käytetty laajalti EU:ssa paisutetusta polystyreenistä (EPS) ja suulakepuristetusta polystyreenistä (XPS) valmistetuissa eristelevyissä, joita käytetään kattojen ja rakoseinien eristeinä. Tämä kemikaali lisättiin POP-asetukseen vuonna 2016, ja sen myötä kaikki käytöt kiellettiin lukuun ottamatta määräaikaista vapautusta, joka koskee sen käyttöä paisutetusta polystyreenistä valmistetuissa tavaroissa.

Pentaklooribentseenin tahattomat päästöt ympäristöön (pääasiassa ilmaan ja jossain määrin maaperään) johtuivat enimmäkseen kivihiileen perustuvasta sähköntuotannosta (n. 83 prosenttia) ja kiinteiden polttoaineiden, puun ja sekajätteen poltosta kotitalouksissa (8 prosenttia), ja niiden todettiin vähentyneen. Euroopan päästörekinisterin aineistossa ilmoitettiin pentaklooribentseenin päästöistä ilmaan vuosina 2007–2012 vain muutamasta paikasta unionissa, ja vuonna 2013 niitä ei ilmoitettu lainkaan.

Luvuissa 5 ja 6 annetaan lisätietoja muista kuin suoraan lueteltuihin kemikaaleihin liittyvien velvoitteiden täyttämistä. Tiedot osoittavat, että teknisiä asioita koskeva tiedonvaihto jäsenvaltioiden kesken ja kolmansien maiden kanssa on yhä haasteellista, ja sitä tulisi kohentaa, jotta yleissopimuksen tavoitetta voitaisiin tukea paremmin. POP-yhdisteitä koskevan tietämyksen lisäämiseksi olisi myös parannettava tietoja, joita jäsenvaltioiden viranomaiset tai komissio asettavat suuren yleisön saataville.

Euroopan unioni ja jäsenvaltiot antavat eri välineiden kautta merkittävää teknistä ja taloudellista tukea yleissopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi kehitysmaissa.

6. YLEISET PÄÄTELMÄT

Euroopan unionissa POP-yhdisteiden tuotantoa, markkinoille saattamista ja käyttöä sekä POP-yhdisteistä koostuvan tai niitä sisältävän jätteen käsittelyä koskevat oikeudelliset toimenpiteet ovat tarpeeksi kokonaisvaltaisia, jotta yleissopimuksen ja UNECE:n pöytäkirjan velvoitteet voidaan täyttää.

POP-yhdisteiden poistamisessa on edistytty merkittävästi. Kaikkien POP-yhdisteiden tuotanto ja käyttö on kielletty muutamia harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. EU:n suurin haaste on POP-yhdisteiden poistaminen jätekierrosta ja jäljellä olevista varastoista, sillä ne ovat yhä suuri päästölähde.

Tukholman yleissopimuksen velvoitteet ja Euroopan unionin tilanne huomioon ottaen täytäntöönpanosuunnitelmassa kuvataan 30 toimea, jotka ovat tarpeen velvoitteiden täyttämiseksi. Näistä toimista kahdeksan on uusia, ja ne liittyvät erityisesti yleissopimukseen ja POP-asetukseen lisättyihin uusiin kemikaaleihin. Yhdeksän toimea ovat jatkuvia toimia ja 13 toimea oli lueteltu jo edellisessä täytäntöönpanosuunnitelmassa, ja ne ovat vielä meneillään.

Tahattomasti muodostuneiden POP-yhdisteiden vapautuminen on edelleen yksi tärkeimmistä ongelmista, jotka EU:ssa on ratkaistava. Vastaavien toimenpiteiden kehittämiseen on näin ollen suunnattu useita toimia, ja tavoitteena on vähentää POP-päästöjä entisestään. Tahattomien POP-yhdisteiden syntyä pitäisi estää ensisijaisesti teollisessa tuotannossa kehittämällä sen estäviä prosesseja ja teknologioita mutta myös kotitaloussektorilla esimerkiksi puuttamalla poltosta aiheutuviin hajapäästöihin. Tutkimukselle ja teknologian kehittämislle on edelleen tarvetta.

Kaikki jäsenvaltiot ovat laatineet inventaariot PCB-yhdisteitä sisältävistä laitteista ja toimintasuunnitelmat niiden hävittämiseksi ja keräämiseksi. Tiedot PCB-yhdisteitä sisältävien laitteiden ja PCB-jätteen määrästä EU:ssa osoittivat, että PCB-yhdisteitä sisältäviä laitteita on käytössä edelleen huomattavan paljon. Avoimiin käyttötarkoituksiin käytettyjen PCB-yhdisteiden määrää ei tiedetä, kuten ei myöskään niiden PCB-yhdisteitä sisältävien tuotteiden määrää, jotka ovat yhä käytössä tai joista yhdisteitä voi päästä ympäristöön. Lisätoimia siis tarvitaan, jotta päästään Tukholman yleissopimuksen mukaiseen tavoitteeseen eli PCB-yhdisteiden käytön lopettamiseen asteittain vuoteen 2025 mennessä.

Perfluoro-oktaanisulfonihappoa, sen suoloja ja perfluoro-oktaanisulfonyylifluoridia (PFOS) tuotetaan EU:ssa tällä hetkellä vain vähän. Perfluoro-oktaanisulfonyylifluoridin käyttö metallinpinnoitusteollisuudessa on suurin jäljellä oleva aiotusta käyttötarkoituksesta johtuvien PFOS-päästöjen lähde. Tähän käyttöön sopivia vaihtoehtoja ja korvaavia aineita on jo tutkittu, ja niitä on otettava käyttöön, jotta PFOSin käyttö voidaan lopettaa asteittain kokonaan.

Heksakloorisykloheksaania (HCH) sisältävän jätteen saastuttamien alueiden tunnistaminen ja käsittely on edelleen haaste unionissa. Päivitetty arviointi osoitti, että kaatopaikalla olevan HCH-jätteen määrä EU:ssa voi olla jopa 1,8–3 miljoonaa tonnia. Nykyisissä kansallisissa täytäntöönpanosuunnitelmissaan 17 jäsenvaltiota on määrittänyt pilaantuneen maan ongelmaksi, jonka ratkaisuun tarvitaan lisätoimia. Yhteensovitettu strategia voi olla tarpeen, jotta pilaantuneet alueet voidaan tunnistaa ja kunnostaa ympäristön kannalta kestävällä tavalla.

Jäsenvaltioiden raportointi komissiolle on edellytys sille, että EU voi määrittää Tukholman yleissopimuksen täytäntöönpanoa edistäviä lisätoimia, jotta saavutetaan tavoitteet ja voidaan toimittaa asianmukaiset raportit yleissopimuksen osapuolille. Useat jäsenvaltiot eivät kuitenkaan ole täyttäneet raportointivelvoitteitaan, ja tässä niillä on parannettavaa.

Valvonnan osalta kemikaalikuormituksesta tarvitaan lisää tietoa huolimatta siitä, että jäsenvaltioiden viranomaiset, tutkimuslaitokset ja EU:n toimielimet ponnistelevat huomattavasti valvoakseen lukuisia kemikaaleja erilaisissa matriiseissa (vesi, ilma, kasvikuunta, maaperä, ihmisen rintamaito jne.) EU:n lainsäädännön, kansallisten ja kansainvälisten aloitteiden ja tieteellisen uteliaisuuden perusteella. Tämä johtuu siitä, että kemikaaleista valvontatoimissa saatava tieto kerätään, käsitellään ja arvioidaan epäyhtenäisellä tavalla eikä se ole helposti saatavilla. Tämän puutteen korjaamiseksi Euroopan tasolla on perustettu kemikaalien valvontatietojärjestelmä ja tulevaisuudessa varmistetaan, että tietoa kerätään, tallennetaan, käytetään ja arvioidaan koordinoitusti ja integroidusti.

Euroopan unionin olisi kehitettävä mekanismeja, joilla voitaisiin parantaa koordinaointia POP-yhdisteisiin liittyvien komission kahdenvälisen tukiohjelmien ja jäsenvaltioiden ohjelmien välillä. Näin varmistettaisiin, että saatavilla olevia resursseja käytetään nykyistä tehokkaammin. Komission verkkosivuston POP-yhdisteitä koskevassa osiossa voitaisiin antaa tarkkaa tietoa tästä aiheesta. Näin edistettäisiin tietoisuutta POP-yhdisteistä ja voitaisiin näyttää, miten EU:n rahoitusvälineillä voidaan tukea näihin yhdisteisiin liittyviä toimia.